

Streszczenie pracy doktorskiej

Autor: Magdalena Garnczarska

Tytuł: *Światło i blask. O znaczeniu złota w sztuce bizantyńskiej*

Promotor: dr hab. Małgorzata Smorąg Różycka, prof. UJ

Data: 29.12.2019 r.

Niniejsza praca dotyczy znaczenia złota w malarstwie bizantyńskim. Składa się z dwóch głównych rozdziałów poprzedzonych wstępem – w którym przedstawiono cele badawcze rozprawy – oraz stanem badań. W pracy tej starano się przede wszystkim dowieść, że złoto stanowiło istotny środek wyrazu artystycznego, z którym też wiązano określone znaczenia. Rozdział pierwszy, *Złoto w źródłach artystycznych*, ma charakter syntetyczny i dotyczy roli złota w malarstwie bizantyńskim. Najpierw zaprezentowano przykłady czterech dzieł szczególnie istotnych i charakterystycznych pod względem zastosowania złota: rękopisów *Sacra Parallela* (Par. gr. 923) i *Menologionu Bazylego II* (Vat. gr. 1613), mozaik w katedrze klasztoru Hosios Loukas i ikony *Zwiastowania* ze zbiorów klasztoru św. Katarzyny na Synaju. Kolejne podrozdziały odnoszą się do kwestii złotego tła, modelunku chryzograficznego, funkcji złota w budowaniu realizmu przedmiotowego oraz grupy tak zwanych „złotych” ikon synajskich. W rozdziale tym, wykorzystując źródła artystyczne, starano się ukazać, że złoto było ważnym materiałem artystycznym, wykorzystywanym przez bizantyńskich malarzy z wielką wprawą i w wielu kontekstach – zarówno w malarstwie monumentalnym, jak i w tablicowym i miniaturowym.

W rozdziale drugim znaczenie złota przedstawiono w oparciu o źródła pisane. Najpierw poruszono problem złotego tła, dowodząc, że w swej podstawowej warstwie mogło ono oznaczać przestrzeń powietrzną, do obrazowania której szczególnie pasowało złoto ze względu na swą zdolność do odbijania światła oraz barwę. Następnie podniesiono kwestię ideowych znaczeń złota, z których jako najważniejsza jawi się idea piękna, ponieważ z tekstów wynika, że dla bizantyńskich autorów było ono przede wszystkim źródłem zachwycających efektów wizualnych. Ostatni podrozdział jest poświęcony technikom pozłotniczym wykorzystywanym w malarstwie bizantyńskim i składa się z dwóch części: pierwszej przybliżającej dostępne źródła oraz drugiej dotyczącej zawartej w nich wiedzy technologicznej. Rozprawa kończy się podsumowaniem, zawiera także wybór tekstów źródłowych opatrzonych przekładami na język polski oraz listę istotnych terminów greckich, które występują w pracy.

Magdalena Garnczarska

Summary of doctoral thesis

Author: Magdalena Garnczarska

Title: *Light and Glow. On Significance of Gold in Byzantine Art*

Supervisor: dr hab. Małgorzata Smorąg Różycka, prof. UJ

Date: 2019-12-29

This doctoral thesis concerns the significance of gold in Byzantine painting. It consists of two main chapters preceded by the introduction, which presents the research objectives of the dissertation, and the state of research. First of all, in this work, attempts were made to prove that gold was an important means of artistic expression with which specific meanings were associated. The first chapter, *Gold in Artistic Sources*, is synthetic and concerns functions of gold in Byzantine painting. Firstly, the examples of four works of particular importance and characteristic in terms of the use of gold were presented: manuscripts of *Sacra Parallela* (Par. gr. 923) and the Menologion of Basil II (Vat. gr. 1613), mosaics in the katholikon of the Hosios Loukas monastery and icons of the *Annunciation* from the collection of the monastery of St. Catherine at Sinai. The following subsections relate to the issue of: goldground, chrysography, the function of gold in creating of realism, and the group of so-called "golden" Sinai icons. In this part, using artistic sources, it was attempted to show that gold was a very substantial artistic material used by Byzantine painters with great skill and in many contexts – both in monumental painting, as well as in panel and miniature ones.

In the second chapter the significance of gold is presented based on written sources. Firstly, the problem of the goldground was discussed, proving that in its basic layer it could mean the air space, for which gold was particularly suited to because of its ability to reflect light and colour. Then, the question of the meanings of gold was raised, out of which the most important is the idea of the beauty, because the texts show that for Byzantine authors gold was primarily a source of stunning visual effects. The last subchapter is devoted to gilding techniques used in Byzantine painting and consists of two parts: the first one introducing the available written sources and the second one concerning the technological knowledge contained therein. The dissertation ends with a short recapitulation. It also includes a selection of written sources with translations into Polish and a list of relevant Greek terms that appeared in the work.

Magdalena Garnczarska